

ȘANTIERUL ARHEOLOGIC ȚAGA. CAMPANIA DIN 1995

În primăvara anului 1995 la Țaga, pe *Valea Tistașului*, încep lucrări edilitare, proiectate de către „RomGaz Mediaș”, în vederea modernizării stației de gaz. Proiectul modernizărilor de gaz a fost urmărit pe spații mai largi, în zonă, de către M. Wittemberger. Cu acest prilej s-a constatat că lucrările afectează o mare stațiune neolitică și au fost semnalate stațiuni la Buza, Csaba ș.a.

Stațiunea de Țaga este cunoscută în literatura arheologică prin descoperiri pe malul de vest al lacului Hodoș, unde au fost semnalate materiale aparținând culturii Turdaș și Coțofeni. Aici sunt cunoscute, în diferite puncte ale satului, descoperiri de obiecte de piatră și silex, ceramică de epoca neolitică, ceramică de epoca bronzului, un celt de tip transilvănean, înscricții și obiecte romane ș.a. (*RepCluj*, p. 412 vezi aici și vasta bibliografie) (*fig. 1/1*).

Primele săpături sistematice sunt efectuate de către Dumitru Protase, în anii 1966—1967, care a descoperit cinci bordeie de sec. IV—V, treisprezece bordeie de sec. VII—VIII și materiale aparținând culturii Starčevo-Criș, faza IIIB—IVA (*Protase 1967; Kalmar 1983; RepCluj*, p. 412—414, *fig. 235*) (*fig. 15/15*).

Lucrările privind descărcarea terenului de sarcină istorică încep odată cu săparea unui șanț pentru conductele de apă menajeră, considerat ca S1, deoarece sunt adunate materiale și semnalate primele zece complexe. M. Wittemberger adună materialele și organizează săpăturile, deschide o secțiune de 10 × 2 m (S2). Cu acel prilej sunt descoperite câteva complexe (bordeie, gropi și platforme de chirpici) cu bogate materiale ceramice. Acum apar câteva cupe în formă de lalea, cu picior, întregibile, de fază Iclod I (*fig. 2: S1*).

Din cauza desfășurării rapide a lucrărilor edilitare se deschide o suprafață (S3) de 10 × 10 m (*fig. 2*).

Săpăturile sunt supravegheate de către M. Wittemberger și M. Meșter. În vara anului se deschid alte două secțiuni (S4, S5), în interiorul perimetrului Centralei de gaz și a unor anexe, prevăzute în proiecte. De asemenea, zona este cercetată descoperindu-se alte puncte arheologice (*fig. 2*).

Descrierea săpăturilor.

Secțiunea 1. Este un șanț pentru conducta de apă menajeră. Are cea. 70 m lungime, din care pe 50 m sunt urme de strat de cultură și resturile unor complexe, tăiate de șanț. În acest șanț au fost semnalate 9 complexe, deși acestea sunt mai numeroase (*fig. 2; pl. II*).

Secțiunea 2. În zona centrală a secțiunii (cu dimensiunile de 10 × 2 m) sunt urmele unui complex de la care, probabil, provin unele gropi

de stâlp. Această locuință este marcată și de o aglomerare de chirpici, nu prea masiv. Între materialele adunate din complex, reținem prezența unor vase subțiri, arse uniform, deosebite de inventarul neolitic. Asemenea vase au apărut la Iclod, în 1996, în S52, în complexul 101 (inedit). Acestea provin de la unele vase de mari dimensiuni. Mai apar vase din pastă amestecată cu cioburi pisate, arsă slab (*pl. II*).

- la —90 cm (—150 cm în marcaj), în stratul galben-brun, în c. 1—5, apar fragmente ceramice cu pastă caracteristică pentru faza Iclod I și I/II precum și decor din benzi incizate în zig-zag (motiv IM, catalog Tăulaș-Turdaș: *Lazarovici — Maxim 1996*, p. 259).

- la —50—60 cm (110 cm) apar fragmente ceramice caracteristice pentru sinteza Iclod-Petrești, elemente ce apar la Iclod în nivel IIIa (faza Iclod II/III).

În **suprafața S3**, cu dimensiunile de 10×10 m, au apărut câteva complexe. Mai deosebită este o locuință de mari dimensiuni, cu o structură masivă de lemn, incendiată (L15). Locuința este dintre cele mai bine păstrate și cercetate în ultimii 10 ani în Bazinul Someșului. Din păcate locuința se afla în partea inferioară a stratului de cultură, dar totuși în strat, iar detalii privind infrastructura nu au putut fi clar delimitate, cercetările nefiind încheiate (*fig. 2; pl. II/1—2, 4*).

Cabana. Cu prilejul săpării fundațiilor pentru cabană (*fig. 2*) au fost descoperite câteva obiecte de inventar special și mai multe fragmente ceramice:

1. Nucleu de silex;
2. Aglomerare masivă de fragmente ceramice provenite de la vreun complex;
3. Fragment de craniu uman;
4. Cap de idol antropo-zoomorf, cu mască, cu 2 cornițe, cu botul rupt (*fig. 8/4*);
5. Bilă de lut;
6. Văscior miniatural, imitând o amforă (*fig. 8/7*).

Secțiunea 4. A fost amplasată pe axa nord-sud a așezării, în zona de sud a stațiunii, pe traseul șanțului de apărare. În zonă au fost amenajate mai multe terase pentru construcții industriale (*fig. 2—3*).

Secțiunea 5. Se află la est de S4, în aceeași zonă, tot pe traseul șanțului de apărare (*fig. 2,4*).

Materialul ceramic descoperit și datele de stratigrafie sunt deosebit de importante în precizarea evoluției comunităților neolitice târzii și eneolitice. La baza stratului de cultură predomină elementele de factură Iclod. În partea superioară a stratului de cultură sunt clare materiale de sinteză Iclod-Petrești.

Ceramica este de factură și tradiție Iclod, aspecte pe care multe dintre categoriile ceramice le păstrează. Acum apar o serie de categorii de factură Petrești târziu, mai puțin cunoscute în zonă. Ceramica care marchează sinteza Iclod-Petrești (unele ca în *fig. 8/12*), pare mai numeroasă. Asemenea materiale au fost semnalate la Baci — *Strada Nouă*

(Maxim 1991). În diferite orizonturi au apărut fragmente ceramice de import de cea mai bună factură Precucuteni I (fig. 8/10—11). Materialele ceramice din stațiune sperăm că vor permite precizarea legăturilor etno-culturale dintre grupul Iclod, culturile Petrești și Precucuteni.

Stratigrafia. Între diferitele zone ale stațiunii sunt deosebiri privind grosimea, structura și materialele arheologice. Din păcate sondele, în afară de cele din S3, au avut un caracter de săpătură de salvare. În această situație fie au lipsit unele nivele (cazul în zona de sud, în S4, S5), fie au fost depuse straturi de pământ (cazul în S2) încât sunt diferențe privind adâncimea absolută la care apar materialele arheologice (cazul cu S1 și S2). Cercetările nu sunt încheiate de aceea nu prezentăm un profil, acesta nefiind complet săpat, în această fază.

De sus în jos, în S3, există următoarea succesiune stratigrafică:

- 0 —0,30/0,40 m humus recent, negru-brun, cu deranjări în partea din amonte (sud) și depuneri în partea din aval (nord), determinate de amenajările din curtea stației de gaz (la acest nivel apare 7% din totalul materialului);

- —0,30/0,40 —0,50 m strat de cultură, negru, cu urme de chirpici mărunți, oase, unele și ceramică (cca. 2% din totalul materialului);

- —0,50—0,70 m strat de cultură, negru cu nuanțe mai brune, cu dărâmături masive sau mărunte de chirpici, provenind de la două construcții diferite (L15, o locuință; și P16 o platformă de chirpici mărunți; fig. 6);

- —0,80—0,90 m strat de cultură, brun, argilos, cu resturi ceramice, oase și urme de gropi.

Cercetarea din S3 nu a fost pe deplin încheiată. Situația stratigrafică din S2, aflată la cca. 50 cm nord de S3, și în S1, aflată la 4 m nord de latura de nord a lui S3, este în linii mari aceeași. Pe măsură ce se înaintează spre nord și est straturile coboară către nord, datorită arăturilor pantei și a unor depuneri recente. Spre est solul vechi și stratul de cultură coboară spre o viroagă naturală. Cu prilejul amenajării Stației de Gaz viroaga a fost astupată.

Complexele. Primele 10 complexe au fost semnalate în profilul unui canal de la conducta pentru apa menajeră. Între aceste complexe, răspândite pe lățimea așezării (pe direcția EV), există o distanță între 2 până la 10 m. Complexele sunt de dimensiuni și funcționalități diferite, de la mici gropi până la marile locuințe cu chirpici în genul L15. Ele apar la adâncimi diferite. Acestea au fost tăiate de șanțul de canalizare iar măsurarea distanței (marcată cu m = metru) s-a făcut de la căminul din aval spre stație. Deasupra depunerilor naturale ale stratului de cultură sunt cca. 30—50 cm de pământ recent (lucrări agricole, pământ din șanț, etc.). Noi raportăm față de partea superioară a stratului de cultură.

Platforma 1 (definim ca platformă o aglomerare de chirpici, oase, pietre, cărbune, de formă regulată, ca parte a unui complex) apare în secțiunea 1, la —70—80 cm. 10—12 dinspre sat spre stație). Ea este formată dintr-o aglomerare de materiale arheologice spre baza stratului de cultură. Are lungimea în zona tăiată de profil de 2,10 m grosimea de 15 cm și este la baza stratului de cultură (pl. 1/1).

Platforma 2, în S1, m 13, deasupra lui P1, la —30—40 cm adâncime, în partea superioară a stratului de cultură (pl. I.1), are lățimea de 1 m.

Platforma 3, în S1, —40—50 cm, m 18, în partea superioară a stratului de cultură (pl. I.2).

Platforma 4, în S1, la —70—85 cm, m. 21—23, în partea inferioară a stratului de cultură (pl. I.2).

Platforma 5, în S1, m. 30, la —35—45 cm, în partea superioară a stratului de cultură (pl. I.3).

Platforma 6, în S1, m. 30—32,4, la —75—90 cm, în partea inferioară a stratului de cultură (pl. I.3).

Groapa 7 în S1, m. 19, —70—110 cm, în partea inferioară a stratului de cultură (pl. I.2).

Platforma 8, în S1, m. 45—47,5; la —75—90 cm, în partea inferioară a stratului de cultură (pl. I.4).

Platforma 9, în S1, m. 47—48, la —40—50 cm, în partea superioară a stratului de cultură (pl. I.4).

Groapa 10, în S2, la adâncimea de —140—170 cm (din acesta se scad — cca. —50 cm de depuneri recente), la baza stratului de cultură (pl. II.3). Are dimensiunile de $50 \times 60 \times 40$ cm.

Groapa 11 (inițial G1), în S2, semnalată la —140—160 cm (—50 cm depuneri recente), la baza stratului de cultură, diametrul este de 30 cm, fiind groapă de stâlp (pl. II.1). Între materialele descoperite în groapă sunt din cele caracteristice pentru faza Iclod I/II—II fiind elemente similare celor descoperite la Cluj — Bd. 21 Decembrie (fost Bd. Lenin). Din acestea reținem benzi punctate oblice (motiv JD, catalog Turdaș-Tăulaș).

Groapa 12 (inițial G2), în S2, m. 8, semnalată la —140—160 cm (—50 cm depuneri recente), la baza stratului de cultură. Diametrul este de —40 cm, fiind o groapă de stâlp de locuință (pl. II.1—2).

Groapa 13, în S2 (pl. II/2), la —140—160 cm adâncime, avea diametrul de 30 cm.

Groapa 14, în S2, m., semnalată la —150 cm adâncime, adâncă de 30 cm (pl. III.3). Este o groapă mai decsebită. Ea a fost prinsă în colțul secțiunii încât apărea în 2 din profile. După aspect pare a fi vorba de o groapă alungită sau un șanț lat de 40 cm, adânc de 40 cm. Deasupra ei trecea un șanț și o conductă.

Locuința 15, în S3, c. A1, A2, A3, B1, B2, B3, C1, la —50—70 cm cu un rând de depuneri mai târzii (pl. III.1—2,4). Locuința constă dintr-o aglomerare de chirpici, groasă de 20—30 cm, parțial răscoliți de un șanț și un cablu electric. Locuința avea o latură de oca. 2,80 m, orientată pe direcția NE-SV. Locuința a ars în picioare, iar pereții au fost dărâmați prin împingere spre interior. Din loc în loc s-au găsit urmele unei podele de lut slab amenajată. Substructura nu a fost cercetată în această etapă a cercetărilor.

Peretele de sud a fost mai atent cercetat. Se constată dispunerea stâlpilor mari ai structurii de lemn între care sunt fixați pari și nuiiele

și direcția acestora. Între stâlpii mai groși există o distanță de cca. 60—80 cm, spațiu între care sunt și urmele unor împletituri (fig. 7).

La nivelul dărâmturilor și sub dărâmături s-a găsit o mare cantitate de materiale arheologice, în special ceramică și oase. Dintre oase reținem mari maxilare de vită sau cerb (*pl. III.2*). Între materialele descoperite este de amintit un vâscior de profil „S”, unelte și câteva obiecte.

Inventarul special al locuinței 15 și din suprafața 3:

1. Vâscior cu profil „S”;
2. Toporaș, plat, dreptunghiular (*fig. 8/1*);
3. Fragmente de buză, decorate cu excizii, pastă gălbuie, amestecată cu pleavă și cioburi pisate, arsă uniform, cu urme de încrustație cu alb, „import” Precucuteni (*fig. 8/10*);
4. Fragment cu decor din împunsături întâlnit în stațiuni Petrești, pastă curioasă;
5. Fund de vas patrulater, mic, larg, cu decor spiralic incizat în interior (*fig. 8/9*);
6. Nucleu de silex cu desprinderi microlitice;
7. Piesă componentă de la seceră cu urme de lustru, cu retușe;
8. Fragment ceramic cu decor de tip Iclod (*fig. 8/14*);
9. Gratoar pe lamă;
10. Fragment ceramic;
11. Topor plat cu tăiș asimetric (*fig. 8/2*);
12. Gratoar, ars, deshidratat, aflat în masa de chirpici (P16);
13. Fragment ceramic din pastă gălbui roșetică, decorat cu dinți de lup cu pleavă în pastă, import Precucuteni I (*fig. 8/11*);
15. Fragment de figurină zoomorfă cu picioarele, coarnele și capul rupt (*fig. 8/8*);
14. Bucranium de lut imitând un cap de taur (*fig. 8/6*);
16. Toporaș dreptunghiular, lunguiet, subțire (c. A3, —60 cm) (*fig. 8/3*).
17. Fragment de corn de lut (*fig. 8/5*).

Utilajul litic. Deși nu a constituit, încă, un element de studiu specializat, este caracterizat, în nivelele superioare, de predominarea uneltelor de cornean. Din analizele geologice pe corneene din stațiunea Iclod și din zonă, rezultă că acestea sunt procurate din vecinătatea Dejului, surse ce se află la cca. 20 km de Țaga (*Mârza — Maxim 1995*). Din aceleași surse de materie primă apar obiecte și în fazele evolute de la Iclod (nivel II/III).

Din secțiuni, suprafața cercetată și din pământul scos au fost selectate trei mari categorii de unelte cioplite:

- o serie de unelte de cornean (șist) ce apar deobicei în nivelele superioare asociate cu materiale Iclod-Petrești. Locul de proveniență al acestor surse este zona tufurilor de Dej (*Mârza — Maxim 1995*);

- unelte de silex brun gen cel de „Volânia” materiale ce apar în nivelele superioare, la Iclod în Zona D și la Fundătura — *Poderei*. Nu știm deocamdată unde este această sursă;

• un silex cafeniu, cu pete închise, de asemenea cu sursa necunoscută.

Din secțiuni au fost descoperite mai multe obiecte de silex și cornean. Acestea au o mare varietate de tipuri marcând unele piese comune unor funcționalități multiple. Din această categorie fac parte:

- lamele cu secțiune triunghiulară (*fig. 10/1—3; 9/3*);
- lamele cu secțiune trapezoidală (*fig. 10/4; 9/2, 4*);
- așchiile cu urme de prelucrare (*fig. 10/9, 16—17; 9/1*);
- burghiu-vârf (*fig. 10/5—6; 20—21*);
- gratoar pe cap de lamă (*fig. 10/12—14*), pe așchie (*fig. 10/10*) sau dublu (*fig. 10/11*);
- trapez (*fig. 10/7*);
- răzuitoare (*fig. 10/15—18*).

Din analiza tipurilor și funcționalității obiectelor de mai sus rezultă o serie de ocupații pentru comunitatea de la Țaga. Trapezele și fragmentele de lamă erau folosite la dinți de seceri și la cuțite. Vârfurile sunt folosite ca vârfuri de săgeată sau pentru perforat. Unele piese sunt folosite ca burghie (*fig. 10/5—6*) dar nu este exclus să fie și vârfuri de săgeată (*fig. 10/6*). Gratoarele pe cap de lamă, duble, mai ales cele late erau folosite pentru degresarea pieilor sau la răzuit. Unele răzuitoare sau așchii erau folosite la răzuit, cioplit, decopit ș.a. Mai reținem că inventarul litic nu este prea bogat. De asemenea subliniem raritatea obsidianului, spre deosebire de Iclod unde deține locul principal între materiile prime pentru cioplit. În așezări Petrești se preferă uneltele din cornean.

Topoarele și unelte șlefuite. La Țaga acestea sunt:

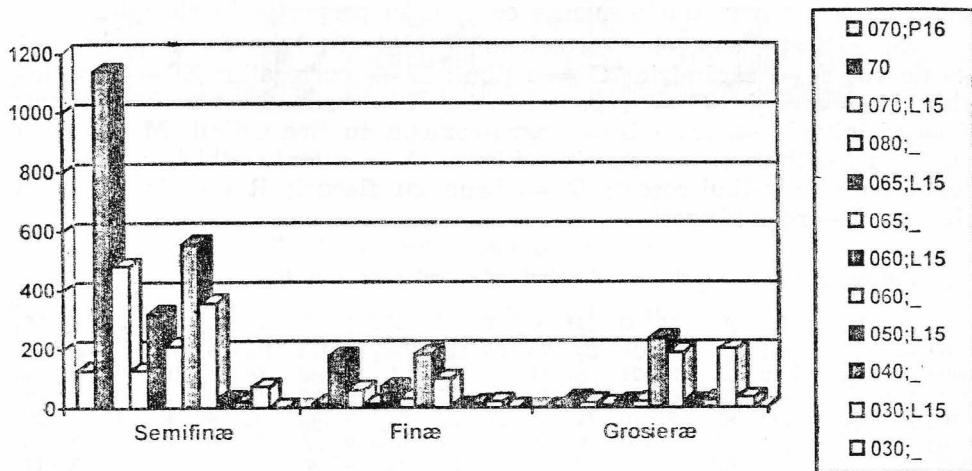
- mici, fine, plate, din roci moi (*fig. 8/1—3*). Forma lor este dreptunghiulară la un exemplar tăișul este asimetric;
- topoare mari dreptunghiulare întregi sau cu tăișul știrb (*fig. 9/8, 10, 12*);
- topoare tip calapod (*fig. 9/4*);
- pietre prelucrate (*fig. 9/5, 7, 11*).

Obiectele. Dintre piesele mai deosebite amintim un tub de lut care a servit, foarte probabil, la un cuptor pentru mărirea temperaturii în vederea arderii ceramicii (*fig. 8/15*).

Ceramica. Studiul ceramicii s-a făcut sub aspectele calitative ale tehnologiei ceramicii și mai puțin sub aspect funcțional. În general se folosește argila din zonă, căreia i se adaugă diferiți degresanți pentru a mări plasticitatea sau a reduce deformările la uscare sau ardere. Ceramica este analizată sub aspectul funcționalității, deși acestea este mai declarativă, fiind declarate trei categorii (declarațiile sunt constante pentru toate civilizațiile de care ne ocupăm): uzuală sau grosieră, semifină și fină.

Categoria. Analiza categoriilor ceramice arată predominarea ceramicii semifine (70%). Cantitatea de materiale este de cca. 5 000 fragmente ceramice.

	Semifină	Fină	Grosieră	Suma	Procent
070; P16	129.0	15.0	1.0	145.0	3%
070	1137.0	176.0	29.0	1342.0	27%
070; L15	482.0	59.0	20.0	561.0	11%
080; —	127.0	15.0	9.0	151.0	3%
065; L15	321.0	71.0	22.0	414.0	8%
065; —	210.0	34.0	25.0	269.0	5%
060; L15	556.0	184.0	235.0	975.0	20%
060; —	356.0	98.0	189.0	643.0	13%
050; L15	30.0	5.0	22.0	57.0	1%
040; —	24.0	15.0	27.0	66.0	1%
030; L15	71.0	21.0	200.0	292.0	6%
030; —	0.0	0.0	35.0	35.0	1%
Suma	3443.0	693.0	814.0	4950.0	
Procent	70%	14%	16%		100%

Tabelul 1 și graficul 1 privind numărul de fragmente ceramice din Su3.

Desigur, analizele nu sunt semnificative în totalitate deoarece unele categorii se rup mai tare decât altele, în funcție de tehnologie, grosime, amestec, ardere. Oricum există o mediere și în lipsa altor metode mai performante numărul de fragmente ceramice poate fi acceptat ca bază de calcul al frecvențelor diferitelor categorii. În privința răspândirii pe complexe a numărului de fragmente observăm că în locuința, cea mai mare, L15 este cca. 40% din totalul materialului din suprafața 3.

Din tabelul de mai sus se pot sesiza și adâncimea la care apar cele mai bogate materiale. Observăm că 27% din materiale sunt la —70 cm dar că majoritatea materialului în L15 se află la —60 cm (20%) și 11% la —70 cm. Aceasta ne arată că dezvoltarea deosebită a stațiunii începe la adâncimea de —60—70 cm. Mai sesizăm dinamismul locuirii, din strat și locuință.

O aglomerare de cca. 6% de materiale, la —30 cm, spre deosebire de 1% în restul suprafeței, ne arată că undeva în apropiere sau chiar

deasupra vechiului complex (L15) a fost o altă locuire, o zonă gospodărească sau de resturi menajere care aparțin unui orizont posterior incendierii și dărâmării L15. De asemenea date trebuie să se țină seama în viitor la analizarea unor complexe și a situației lor după abandonare.

În urma serierilor observăm o tendință ca P16 să fie mai veche decât L15.

Culoarea. Nuanțele de culoare sunt determinate de culoarea lutului original, de temperaturile de ardere, de cantitatea de oxigen, procedee de colorare a suprafeței (slip, angobă, netezire) și nu în ultimul rând de tehnica de ardere și de tipul de cuptor. Multe din date sunt apreciate, nefiind analize privind temperaturile de ardere, tehnicile de uscare și ardere. Din aceste motive ne mulțumim a descrie principalele nuanțe de culoare și a reveni în viitor cu date noi asupra acestei probleme. Din tabel au fost scoase unele nuanțe ce apar în proporție foarte mică.

Semnificația capetelor de coloană (codul din baza de date) este: A = negru; B = cărămiziu; C = gălbui; D = portocaliu; E = brun închis; F = cenușiu; G = negru-cenușiu; H = brun deschis; I = roșcat; J = vișiniu; K = roșu; L = negru-cenușiu cu flec gălbui; M = negru cu flecuri gălbui; N = cenușiu albicios; O = cafeniu albicios; P = cafeniu cu flec gălbui-roșcat; Q = brun cu flecuri; R = cărămiziu cu flecuri; S = roșu sângerieu.

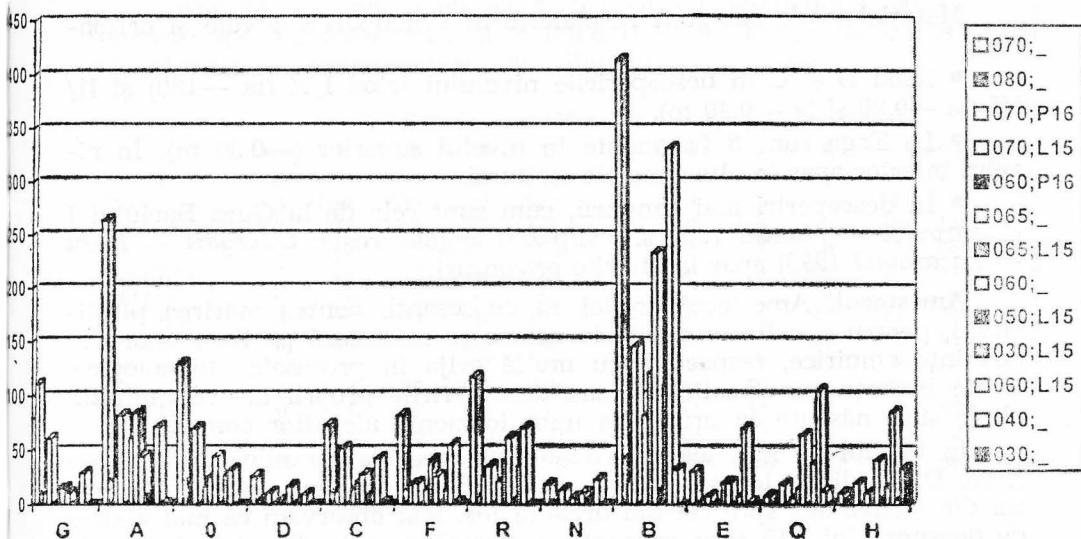
Tabelul . Privind seriarea adâncimilor și culorilor din S3.

	G	A	M	O	D	C	F	R	N	J	B	L	I	E	K	Q	H
070; —	11	264	13	130	27	74	83	118	19	10	414	19	5	31	3	9	11
080; —	12	23	3	21	6	11	15	8	4	2	43	0	0	0	0	0	4
070; P16	12	26	0	4	1	13	19	27	0	0	22	0	13	5	0	0	3
070; L15	62	82	7	70	12	53	20	36	14	3	146	1	6	8	1	19	20
060; P16	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
065; —	14	62	0	17	4	14	15	22	7	9	83	0	0	1	1	7	11
065; L15	16	86	0	27	0	22	41	42	3	0	122	0	2	21	0	16	15
060; —	12	45	0	45	18	28	26	61	12	10	234	0	7	20	8	65	42
050; L15	1	8	0	0	0	8	1	4	4	0	14	0	8	1	2	1	5
030; L15	1	4	0	28	2	12	14	35	0	2	111	0	10	8	8	39	18
060; L15	30	72	7	32	10	43	55	71	23	10	332	10	15	71	1	106	85
040; —	0	1	0	0	0	2	3	0	0	0	33	3	2	3	0	13	6
030; —	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	34

Referitor la unele situații, în care culoarea exterioară are flecuri, acestea nu țin numai de culoarea vasului decât calitativ ele sunt rezultat al arderii, al arderilor secundare dar pot proveni și din tehnologia de ardere. Precizarea lor fără studii și analize este nesigură.

Mai jos sunt prezentate graficele nuanțelor care apar în proporție de peste 1%. Din aceste grafice se poate vedea cu ușurință care sunt culorile dominante.

Din graficul de sus observăm predominarea ceramicii cărămizii (B = 31%), urmată de neagră (A = 14%), cărămizie cu flecuri (R = 9%) și brun deschis (O = cafeniu albicios; 8%). Celelalte sunt între 3 și 5%, cele sub 3% au fost eliminate din tabel. Suma lor este de 11%. Suma materialelor din L15 este de cca. 45%.

Tabelul 3. Unele nuanțe pe adâncimi.

	G	A	O	C	F	R	B	E	Q	H	Suma	Procent
070; —	111	264	130	74	83	118	414	31	9	11	1342	27
080; —	12	23	21	11	15	8	43	0	0	4	151	3
070; P16	12	26	4	13	19	27	22	5	0	3	145	3
070; L15	62	82	70	53	20	36	146	8	19	20	561	11
065; —	14	62	17	14	15	22	83	1	7	11	268	5
065; L15	16	86	27	22	41	42	122	21	16	15	414	8
060; —	12	45	45	28	26	61	234	20	65	42	643	13
030; L15	1	4	28	12	14	35	111	8	39	18	292	6
060; L15	30	72	32	43	55	71	332	71	106	85	975	20
Suma	271	673	374	280	292	425	1554	169	276	254	4951	
Procent	5	14	8	6	6	9	31	3	6	5		100

Un studiu recent asupra ceramicii (Godea 1995, p. 17—18) vine să completeze alte lucrări asupra tehnologiei ceramicii (Shepard 1954—1976). Aceste date ne sunt cunoscute dar nu au constituit încă un criteriu de analiză. Ceramica cu culori întunecate, brun și negru se obține din oxid de mangan (Godea 1995, p. 18).

Angoba roșie (G în dicționar) sau slipul roșu (K în dicționar), apare pe descoperirile cele mai timpurii de la Țaga (pe cupele descoperite de M. Wittenberger-Bădău, cu forme și decor specific pentru Iclod I—II), ieșite în vremea săpăturilor de salvare. În zona cercetată de noi nu a apărut decât sporadic. În Bazinul Someșului asemenea ceramică apare în stațiunile de mai jos, la adâncimi diferite:

Tabel 4. Stațiuni cu angobă roșie din Bazinul Someșan.

	020	030	040	130
S39; Iclod	0	0	0	1
S48; Iclod	7	0	1	0
S3; ȚAGA	0	3	0	0

Materialele de sus sunt răspândite în următoarele nivele și orizonturi:

- Iclod B și C în descoperirile nivelului Iclod I/II (la —130) și II/III (la —0,20 și la —0,40 m).

- La Țaga sunt 3 fragmente în nivelul superior (—0,30 m). În nivelul inferior apar în alte zone ale stațiunii.

- În descoperiri mai timpurii, cum sunt cele de la Gura Baciului I (Lazarovici — Maxim 1995 s.v. slip sau angobă roșie; Ghergari — Hosu — Lazarovici 1995) apar la diferite orizonturi.

Amestecul. Amestecul argilei cu degresanți, pentru mărirea plasticității, pentru a evita crăpările la uscare se realizează pe baza unor cunoștințe empirice, respectate cu multă grijă în procesele tehnologice. Unele invenții sunt realizările sau descoperirile proprii ale comunității, altele sunt născute ca urmare a unor influențe ale altor comunități.

În tabelul de mai jos tipurile de amestec ale ceramicii au fost seriate. Din ordinea lor se observă o anume serie cronologică, din colțul din stânga sus spre cel din dreapta jos. Mai observăm că materialele de deasupra lui L15 sunt ordonate împreună cu cele din stratul de cultură, ele având o altă evoluție.

Din tabelul de mai jos, seriat, rezultă care sunt cele mai corelate vecinătăți și proporția în care principalele categorii (cele care sunt peste 2%) de amestec apar. Cel mai frecvent întâlnit este amestecul pastei cu nisip și măr (cod A; 25%). Această tehnică apare în etapa Iclod I/II dar și pentru amestecul Iclod-Petrești. Observăm că este mai frecventă la —0,70 m și 0,60 m. La fel este situația din L15.

Tabel 5. Seriarea amestecurilor în raport de adâncimi și complexe.

	070	070	080	065	065	040	070	060	050	060	030	030
	P16				L15		L15	L15	L15	L15	L15	
Nisip, cioburi și măr = R	0	56	3	11	14	0	18	6	0	1	0	0
Cioburi pisate = 5	20	327	27	40	46	1	98	24	1	23	1	0
Nisip, ciob. și pleavă = M	0	1	2	5	1	0	0	1	0	0	0	0
Măr și nisip = 9	29	238	20	27	65	5	73	34	1	87	6	0
Nisip cu bob mare = 3	61	342	49	61	85	18	129	109	1	117	18	0
Pleavă și măr = H	0	3	0	0	1	0	1	3	0	0	0	0
Scocii pisate = N	0	2	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Măr, pleavă și cioburi = P	0	1	1	1	0	0	1	0	0	2	0	0
Nisip și măr = A	34	343	37	7	71	27	170	107	1	318	41	0
Pietricele = 4	0	13	2	3	8	1	12	29	4	13	2	0
Măr și pietricele = L	0	5	0	0	0	0	0	1	0	7	0	0
Cioburi și măr = B	0	0	0	0	0	1	0	0	5	0	3	0
Nisip = 1	1	4	0	22	88	7	19	159	9	152	48	0
Măr = 8	0	2	0	7	0	0	0	18	0	27	0	0
Pleavă și cioburi = F	0	0	0	0	1	0	1	4	0	6	0	0
Cioburi și nisip = 7	0	2	0	4	3	5	6	31	2	50	4	0
Nisip și cioburi 6	0	0	0	6	26	1	15	73	31	81	93	0
Pleavă și nisip = D	0	0	0	0	0	0	0	1	0	5	0	0
Nisip fin = 2	0	0	0	0	3	0	0	10	5	15	13	0
Măr și cioburi = 0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	8	2	0
Pietricele și măr = J	0	0	0	0	0	0	0	16	0	15	20	0
Nisip și mică = K	0	1	10	3	2	0	15	7	2	29	8	1
Măr și pleavă = I	0	1	0	0	0	0	3	2	0	14	5	34

Unele vase sunt voit lăsate cu suprafața cu urme de la netezire. Unele au denivelări ce poartă numele de „scoarță de copac” (suprafața cu urmele de netezire similare scoarței) sau cele cu suprafața doar netezită.

Tabel 8. Procentul fragmentelor cu suprafața de aspect „scoarță de copac”.

	Ieol d	Țaga	Suma	Procent
020	968	0	968	9
090	580	0	580	5
050	600	62	662	6
080	700	160	860	8
040	310	80	390	4
060	3115	2033	5148	48
030	279	286	565	5
070	535	915	1450	14
Suma	7087	3536	10623	100
Procent	67	33		100

Arderea ceramicii. Au fost declarate câteva tipuri de ardere, bazându-ne pe aspectul exterior al ceramicii, fără studii, asupra tehnicii de ardere. Din studiul tabelului de mai jos, extras după aceleași criterii ca și tabelele de sus, observăm o ardere de mai proastă calitate spre în ultimele nivele, ceea ce întărește ideea generală privind procesul de decădere al stațiunii sesizată și sub aspect urbanistic.

Din tabel observăm dominarea arderii bune la —70 cm, fie în nivel, fie în complex (L15). Evoluția este din partea dreaptă jos spre stânga sus. Anomaliile de la —45 cm pot fi întâmplătoare fie determinate de răscoliri (cablu electric sau gropi).

Tabelul 9. Seriarea arderilor în funcție de adâncimi și complexe.

	Slabă	Bună	Secundară	Bună	Slabă	Slabă	Bună
		oxidantă		reductantă	reductantă	oxidantă	
030	35	0	0	0	0	0	0
065 L15	66	103	1	59	32	75	75
070 P16	22	47	0	21	11	16	28
070	186	507	3	160	91	187	208
070 L15	73	228	2	78	26	73	78
065	36	68	0	32	17	56	59
080	17	69	0	9	10	17	29
060 L15	60	305	5	142	72	158	233
040	2	32	0	6	9	2	15
060	25	191	1	95	47	148	136
030 L15	4	116	0	32	23	58	59
050 L15	0	23	0	11	2	10	11
045 L15	0	0	0	5	0	1	1

Buzele.

Tabelul 10. Seriarea tipurilor de buză în raport de adâncimi și complexe.

Buzele.	G	N	B	R	F	H	D	A	M	P	L	I	Q	Y	E	C	S
070 ; P16	16	10	4	0	2	0	0	1	9	0	3	1	0	0	0	0	0
065 ; L15	2	16	25	0	0	1	0	1	11	0	2	0	0	2	1	0	0
065 ; —	0	6	14	0	1	0	0	1	6	0	4	0	0	0	0	0	0

070; L15	0	11	54	5	1	0	5	3	22	0	16	0	1	0	0	0	0
070; —	6	41	85	5	8	1	8	18	64	0	52	0	0	0	0	0	0
080; —	0	0	12	1	1	3	0	0	12	0	6	0	0	0	0	0	0
040; —	0	0	4	0	0	0	0	6	0	2	1	0	0	0	0	0	0
045; L15	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
060; L15	2	13	22	3	3	2	5	19	27	2	14	2	3	12	2	5	0
030; L15	0	1	0	0	1	0	3	2	7	1	5	2	0	1	0	1	0
060; —	0	10	23	0	0	0	4	10	22	0	6	1	2	9	6	0	1
050; L15	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	4

Starea fragmentară a ceramicii nu a permis decât studierea parțială a unor părți din corpul vasului (buze, funduri). Tipurile de buză sunt cele din catalogul general de buze ale tipului Iclod. Ele au fost extrase și ordonate. Din tabel observăm că există o ordine dar și unele abateri. Două grupe de elemente dominante sunt de reținut unele mai timpurii (G, N și B) Y, E, C și S.

Picioare și funduri. În tabelul de mai jos sunt numărul de funduri pe 2 din complexe analizate (P15 și P16). Din tabel se vede că acestea sunt puține și nu era cazul a fi pe larg analizate.

Tabelul 11. Srierca dintre L15 și L16.

	P16	L15
070; J	5	3
070; A	6	8
070; E	8	11
070; D	1	7
070; G	1	17
060; E	0	57
060; D	0	33
060; H	0	19
060; G	0	18
070; H	0	11
060; A	0	9
060; B	0	7
060; I	0	6
050; B	0	4
060; —	0	4
070; B	0	4
060; J	0	3
060; Q	0	2

Tabelul 12. Srierca materialelor din cele două complexe mari cu toate elementele.

	P16	L15
070, R, semifină, nisip cu bob mare, aspră, bună oxidantă	5	3
070, A, semifină, nisip și măr, aspră, bună reductantă	4	5
070, A, semifină, cioburi pisate, anetezit, bună	4	7
070, C, semifină, nisip și măr, aspră, bună oxidantă	4	7
070, G, semifină, nisip cu bob mare, aspră, bună	3	6
070, B, fină, măr și nisip, netezit, bună oxidantă	3	10
070, B, semifină, nisip cu bob mare, aspră, bună oxidantă	6	45
070, A, semifină, nisip cu bob mare, aspră, bună	1	9
060, B, semifină, nisip și măr, netezit, bună	0	28
060, B, fină, nisip, netezit, bună	0	16
060, H, grosieră, nisip și măr, netezit, bună oxidantă	0	15
070, C, semifină, nisip și măr, netezit, bună oxidantă*	0	15
060, B, semifină, nisip și măr, netezit, bună oxidantă	0	14

060, B, semifină, nisip cu bob mare, aspră, bună oxidantă	0	13
060, B, semifină, nisip și māl, netezit, slabă oxidantă	0	13
060, A, semifină, nisip, netezit, bună reductantă	0	12
060, B, grosieră, cioburi și nisip, anetezit, slabă oxidantă	0	12
060, B, semifină, nisip, netezit, bună oxidantă	0	12
060, Q, grosieră, nisip și cioburi, anetezit, bună oxidantă	0	11
060, B, semifină, nisip, netezit, slabă oxidantă	0	10
060, B, fină, māl și nisip, netezit, bună oxidantă	0	9
060, B, grosieră, cioburi și nisip, netezit, bună oxidantă	0	9
060, B, semifină, nisip, netezit, bună	0	9
060, Q, semifină, nisip cu bob mare, anetezit, slabă	0	9
070, O, semifină, nisip și māl, aspră, slabă**	0	9
070, G, semifină, cioburi pisate, anetezit, bună**	0	9
050, I, semifină, nisip și cioburi, netezit, bună oxidantă	0	8
060, B, semifină, nisip cu bob mare, anetezit, bună oxidantă	0	8
060, E, semifină, nisip și cioburi, anetezit, bună reductantă	0	8
060, Q, fină, nisip și māl, netezit, bună oxidantă	0	8
070, O, semifină, nisip și māl, aspră, bună oxidantă	0	8
070, B, semifină, nisip și māl, netezit, bună oxidantă**	0	8
070, B, semifină, nisip, cioburi și māl, aspră, slabă oxidantă**	0	8
070, G, semifină, cioburi pisate, aspră, bună**	0	8

Analiza cu mai multe elemente, între cele două complexe, arată o vechime mai mare pentru materialele din complexul L16 față de L15 sau contemporană cu începutul de funcționare al locuinței 15.

Din ordonarea de mai jos observăm prezența unei anomalii la —70 cm, marcată cu * pastă *semifină, nisip și māl, netezit, bună oxidantă*, mult mai numeroasă în L15, lipsind din P16, ceea ce înseamnă că este un element nou. Alte elemente marcate cu ** apar doar la adâncimea de —70 ceea ce ne arată o parțială contemporaneitate între cele două complexe. Urmează apoi evoluția doar din L15 la —60 cm. Este semnificativ acest exemplu, în care se poate vedea cum se comportă materialele într-o serie când complexul durează mai mult.

Asemenea exemple sunt semnificative și va trebui să se țină cont de asemenea evoluții pentru precizarea evoluției depunerilor dintr-un complex sau un strat de locuire.

Deoarece cercetările nu sunt încheiate în suprafața socotim multe dintre datele de mai sus parțiale, urmând ca după epuizarea cercetării suprafeței să fie continuate studiile asupra evoluției ceramicii dar și a altor elemente ale culturii materiale privind tehnologiile, tehnica unel-
telor, arhitectura, sistemul de fortificație.

Importanța săpăturilor de la Țaga, alături de cele de la Fundătura și Baci — *Str. Nouă*, este deosebită pentru precizarea sintezelor dintre grupul Iclod și cultura Petrești. Nu știm dacă aceasta marchează sfârșitul grupului Iclod sau dacă noua sinteză este acest fenomen, cert este că în zonă avem două categorii de comunități. Același fenomen pare a se petrece la Baci — *Str. Nouă* dar acolo el se petrece în mediu Petrești, vremea când se petrec asemenea procese este cândva în cursul fazei Petrești B, căci el începe la Baci după un nivel Petrești AB.

THE ARCHAEOLOGICAL SITE ȚAGA. THE 1995 CAMPAIGN

(Summary)

During the spring 1995, at Țaga, on the valley of Tîstaș, some edilitary works are initiated, projected by "RomGaz Mediaș", intended to modernise the methane gas installations.

The site from Țaga is known in the archaeological literature by some discoveries on the western shore of the lake Hodoș, where some materials were signalled, belonging to the cultures Turdaș and Coțofeni.

The section 2. In the central zone of the section (with the dimensions of 10 70 meters long, of which on 50 meters there are traces of culture layers and remains of some complexes, which have been cut by the digging of the trench. There were signalled 9 complexes.

The section 2. In the central zone of the section (with the dimensions of 10 per 2 m) there are traces of a complex, from which probably come some of the pillar pits. This dwelling is also marked by an agglomeration of adobe, not very massive. From the materials gathered from the complex, we remind the presence of some thin pots, uniformly burnt, standing apart from the neolithic material. Such pots appeared also at Iclod, in 1996, in S52, in the complex 101.

1. In the surface S3, of 10 per 10 meters, some complexes appeared. Again outstanding is a dwelling of big dimensions, with a massive wood structure, burnt (L15). The dwelling is one of the best preserved and researched during the last 10 years in the basin of the Someș river.

2. The cabana. While digging the foundations for the cabana (fig. 2) some objects of special inventory were found, as well as many ceramic fragments.

The section 4. It was placed on the axe North-South of the site, in the southern zone of the site, somewhere on the tract of the protection trench. In the area were also prepared several terraces for industrial constructions (fig. 2—3).

The section 5. It is eastwards from S4, in the same area, still on the tract of the protection trench (fig. 2,4).

From the sections 4 and 5 becomes clear that the trench was re — made in the same place.

The ceramic material discovered and the stratigraphy data are particularly important for precizing the evolution of the late neolithic and eneolithic communities. At the base of the culture layer, predominant are the Iclod-type elements. In the upper part of the culture layer are clear the materials of synthesis Iclod-Petrești.

The ceramic is of Iclod type and tradition, aspects that many of the ceramic categories conserve. Now appear a series of late Petrești-type categories, not much known in the area. The ceramic that marks the synthesis Iclod-Petrești (some as in fig. 8/12), seems more numerous. Such materials were signalled at Baci — Strada Nouă (Maxim 1991). In different horizons appeared imported ceramic fragments of the best Precucuteni I type (fig. 8/10—11). We hope that the ceramic materials from the site will allow us to precise the ethno — cultural links between the group Iclod, the cultures Petrești and Precucuteni.

Anexa I. Tabelul procentelor pe

	030	040
B ; semifină ; nisip-cu-bob-mare ; aspră	0	4
B ; semifină ; nisip ; netezit	10	0
B ; semifină ; nisip-și-măl ; netezit	1	3
A , semifină ; cioburi-pisate ; anetezit	0	0
B ; semifină ; nisip-și-măl ; aspră	0	0
B ; semifină ; nisip-cu-bob-mare ; anetezit	0	0
A ; semifină ; nisip-cu-bob-mare ; aspră	0	0
B ; grosieră ; nisip-și-cioburi ; netezit	29	0
O ; semifină ; nisip-și-măl ; aspră	0	0
B ; grosieră ; nisip-și-măl ; netezit	15	10
R ; semifină ; nisip ; netezit	3	0
R ; semifină ; nisip-cu-bob-mare ; aspră	0	0
G ; semifină ; nisip-cu-bob-mare ; aspră	0	0
B ; fină ; nisip ; netezit	3	0
B ; fină ; māl-și-nisip ; netezit	0	0
A ; semifină ; nisip-și-māl ; netezit	0	0
A ; fină ; nisip-și-māl ; netezit	0	0
A ; semifină ; māl-și-nisip ; netezit	0	0
H ; grosiera ; māl-și-pleavă ; anetezit	34	0
A ; semifină ; nisip-și-māl ; aspră	0	0
B ; fină ; nisip-și-māl ; netezit	0	6
G ; semifină ; cioburi-pisate ; anetezit	0	0
A ; semifină ; cioburi-pisate ; netezit	0	0
B ; fină ; cioburi-pisate ; netezit	0	0
O ; semifină ; nisip-și-māl ; netezit	0	0
F ; semifină ; nisip-cu-bob-mare ; aspră	0	0
Q ; grosieră ; nisip-și-cioburi ; netezit	13	0
O ; semifină ; nisip-cu-bob-mare ; aspră	0	0
B ; grosieră ; cioburi-și-nisip ; netezit	16	0
B ; semifină ; māl-și-nisip ; netezit	1	0
B ; semifină ; cioburi-pisate ; anetezit	0	0
B ; semifină ; nisip-și-cioburi ; netezit	3	0
B ; semifină ; cioburi-pisate ; netezit	0	0
F ; semifină ; nisip-și-māl ; aspră	0	0
Q ; semifină ; nisip-cu-bob-mare ; anetezit	5	7
Q ; grosieră ; nisip-și-māl ; netezit	4	2
C ; semifină ; nisip-și-māl ; netezit	0	2
B ; semifină ; nisip-și-māl ; anetezit	0	0
R ; semifină ; nisip-și-māl ; aspră	0	0
R ; semifină ; cioburi-pisate ; anetezit	0	0
R ; grosiere ; nisip-și-cioburi ; netezit	10	0
R ; semifină ; nisip-și-cioburi ; netezit	7	0
H ; semifină ; nisip ; netezit	0	0
A ; semifină ; nisip-cu-bob-mare ; anetezit	0	0
F ; semifină ; nisip-și-māl ; netezit	0	0
O ; fină ; māl-și-nisip ; netezit	0	0
G ; semifină ; nisip-și-māl ; aspră	0	0
C ; semifină ; nisip-și-māl ; aspră	0	0
E ; semifină ; nisip ; netezit	3	1
A ; semifină ; nisip ; netezit	0	0
B ; semifină ; māl-și-nisip ; anetezit	0	5
Q ; semifină ; nisip-și-māl ; netezit	0	0
R ; semifină ; nisip-și-māl ; netezit	0	0
B ; semifină ; nisip-cu-bob-mare ; netezit	1	0
B ; fină ; māl ; netezit	0	0
G ; semifină ; nisip-și-māl ; netezit	0	0
B ; semifină ; māl-și-nisip ; aspră	0	0
O ; grosieră ; nisip-și-cioburi ; netezit	12	0
B ; grosieră ; nisip-cu-bob-mare ; aspră	0	0

adâncimi după toate atributele

045	050	060	065	070	080	Suma	Procent
0	4	31	40	155	20	254	7.935
0	0	91	30	12	0	143	4,467
0	0	79	17	31	1	132	4,124
0	0	2	12	79	3	96	2,999
0	0	2	13	71	3	89	2,78
0	4	14	8	62	0	88	2,749
0	0	1	23	48	6	78	2,437
0	6	25	4	0	0	64	1,999
0	0	1	6	47	9	63	1,968
0	0	36	0	0	0	61	1,906
0	0	29	21	1	0	54	1,687
0	0	2	4	46	1	53	1,656
0	0	1	3	43	4	51	1,593
0	0	39	0	8	0	50	1,562
0	0	11	0	37	2	50	1,562
0	0	9	9	31	1	50	1,562
0	0	6	25	17	1	49	1,531
0	0	12	13	21	0	46	1,437
0	0	11	0	0	0	45	1,406
0	0	2	2	36	2	42	1,312
0	1	21	5	7	0	40	1,25
0	0	7	2	28	2	39	1,218
0	0	3	5	29	2	39	1,218
0	0	1	5	33	0	39	1,218
0	0	21	5	9	0	35	1,093
0	0	0	9	21	5	35	1,093
0	0	21	0	0	0	34	1,062
0	0	0	2	28	4	34	1,062
0	0	17	0	0	0	33	1,031
0	0	10	3	16	2	32	1
0	0	0	2	27	3	32	1
0	3	10	13	2	0	31	0,968
0	0	8	6	17	0	31	0,968
0	0	3	1	23	4	31	0,968
0	0	14	2	2	0	30	0,937
0	0	24	0	0	0	30	0,937
0	0	7	1	20	0	30	0,937
1	0	6	2	19	2	30	0,937
0	0	1	2	22	5	30	0,937
0	0	0	2	28	0	30	0,937
0	1	17	1	0	0	29	0,906
0	3	11	7	1	0	29	0,906
0	2	14	6	7	0	29	0,906
0	0	0	2	27	0	29	0,906
0	0	16	5	7	0	28	0,875
0	0	5	1	20	2	28	0,875
0	0	0	0	27	1	28	0,875
0	0	0	0	24	4	28	0,875
0	0	10	8	5	0	27	0,843
0	0	15	8	4	0	27	0,843
0	0	6	2	11	1	25	0,781
0	0	23	1	1	0	25	0,781
0	0	12	4	9	0	25	0,781
0	0	15	3	5	0	24	0,75
0	0	20	4	0	0	24	0,75
0	0	3	7	14	0	24	0,75
0	0	0	14	10	0	24	0,75
0	0	11	0	0	0	23	0,719
0	0	16	1	5	0	22	0,687

R ; semifină ; cioburi-pisate ; netezit	0	0
Q ; fină ; nisip-și-mâl ; netezit	0	0
O ; fină ; nisip-și-mâl ; netezit	0	0
A ; fină ; mâl-și-nisip ; netezit	0	0
A ; semifină ; mâl-și-nisip ; aspră	0	0
O ; semifină ; mâl-și-nisip ; aspră	0	0
J ; semifină ; nisip-și-mâl ; netezit	1	0
R ; semifină ; nisip-cu-bob-mare ; anetezit	0	0
F ; semifină ; mâl-și-nisip ; netezit	0	0
G ; semifină ; cioburi-pisate ; aspră	0	0
B ; grosieră ; nisip ; netezit	3	0
R ; semifină ; nisip-cu-bob-mare ; netezit	1	0
F ; fină ; nisip-și-mâl ; netezit	0	3
E ; grosieră ; nisip ; netezit	0	0
B ; grosieră ; pietricele-și-mâl ; netezit	12	0
C ; semifină ; nisip ; netezit	0	0
F ; semifină ; nisip ; netezit	0	0
B ; grosieră ; cioburi-și-nisip ; anetezit	0	2
Q ; semifină ; nisip-și-cioburi ; netezit	0	0
C ; fină ; mâl-și-nisip ; netezit	0	0
C ; semifină ; nisip-cu-bob-mare ; aspră	0	0
B ; semifină ; cioburi-pisate ; aspră	0	0
E ; semifină ; nisip-cu-bob-mare ; aspră	0	0
F ; grosieră ; nisip-și-cioburi ; netezit	3	0
H ; semifină ; nisip-cu-bob-mare ; aspră	0	0
R ; semifină ; mâl-și-nisip ; netezit	0	0
O ; fină ; cioburi-pisate ; netezit	0	0
Suma	190	45
Procent	5.936	1.406

0	0	0	5	17	0	22	0.687
0	0	19	0	2	0	21	0.656
0	0	5	4	12	0	21	0.656
0	0	2	2	15	2	21	0.656
0	0	0	7	13	0	20	0.625
0	0	0	5	14	1	20	0.625
0	0	8	9	1	0	19	0.594
0	0	8	1	10	0	19	0.594
0	0	4	8	5	2	19	0.594
0	0	0	1	15	3	19	0.594
0	1	13	1	0	0	18	0.562
0	0	10	3	4	0	18	0.562
0	0	8	5	2	0	18	0.562
0	0	17	1	0	0	18	0.562
0	0	5	0	0	0	17	0.531
0	3	10	3	1	0	17	0.531
0	0	8	4	5	0	17	0.531
0	0	13	1	0	0	16	0.5
0	0	12	1	3	0	16	0.5
0	0	6	1	8	1	16	0.5
0	0	0	6	10	0	16	0.5
0	0	0	2	12	2	16	0.5
0	0	0	0	16	0	16	0.5
0	0	12	0	0	0	15	0.469
2	0	1	2	9	1	15	0.469
0	0	4	1	9	1	15	0.469
0				7	9	15	0.469
3	28	937	452	1443	103	3201	100
0.094	0.875	29.27	14.12	45.08	3.22	100	

PRESCURTĂRILE BIBLIOGRAFICE

- Lazarovici — Maxim 1996 Gh. Lazarovici — Zoia Maxim, *Marton Roska's Excavation from Turdaș and their Results*, în *The Vinča Culture, its role and cultural Connections*, în *International Symposion on the Vinča Culture*, Timișoara, 1995, p. 223—267.
- RepCluj *Repertoriul Arheologic al Județului Cluj*, autori I. H. Crișan, M. Bărbulescu, E. Chirilă, V. Vasiliev, I. Winkler, parte din Repertoriul arheologic al României, redactat de Institutul de Istorie și Arheologie Cluj-Napoca; editor Muzeul de Istorie al Transilvaniei, în BMN, V, 1992.
- Protase 1967 D. Protase, în *SCIV*, 18, p. 532.
- Kaimar 1983 Zoia Kalmar, în *ActaMN*, 20, p. 359—369.
- Maxim 1991 Zoia Maxim, în *Cultura Vinča în România*, Timișoara, p. 108.
- Mârza — Maxim 1995 I. Mârza, Zoia Maxim, *Date petroarheologice din așezarea neolitică de la Gura Baciului*, în *ActaMN*, 32, p. 165—180.
- Lazarovici — Maxim 1995 Gh. Lazarovici — Zoia Maxim, *Gura Baciului*, în BMN, XI, Cluj-Napoca, 1995.
- Ghergari — Hossu — Lazarovici 1995 Lucreția Ghergari — Al. Hossu — Gh. Lazarovici, în *Gura Baciului*, în BMN, XI, p. 209—230.

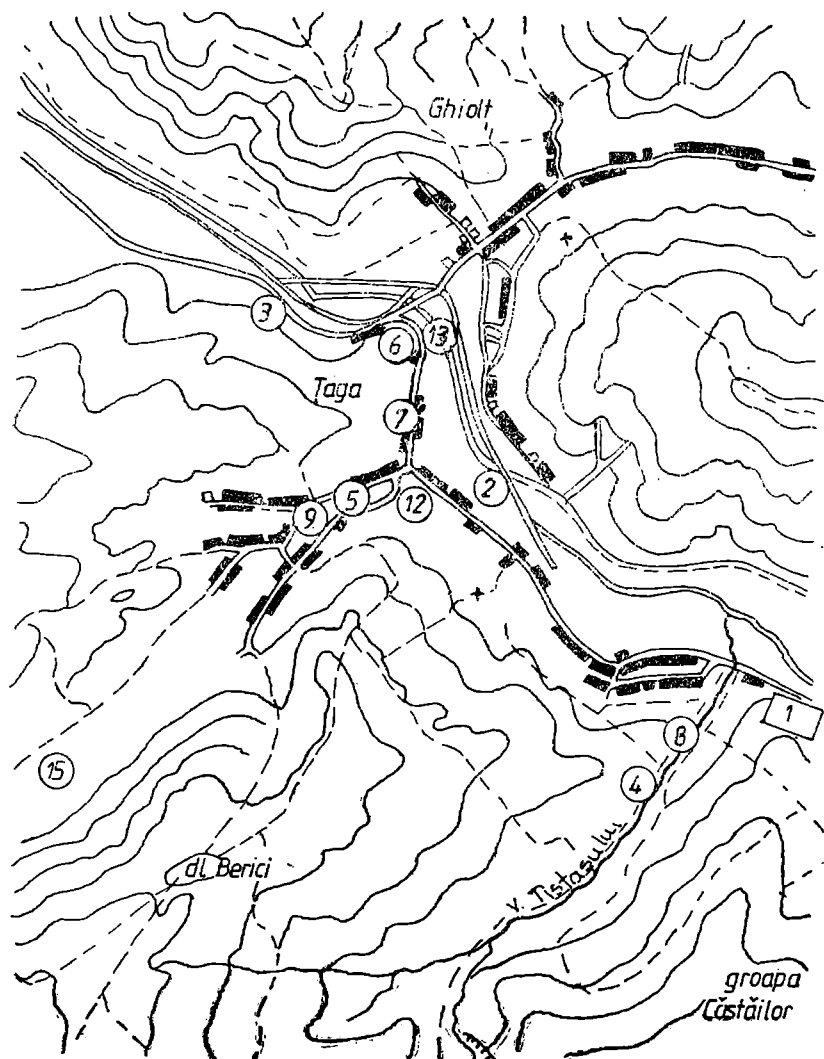

Fig. 1. Harta arheologică a zonei satului

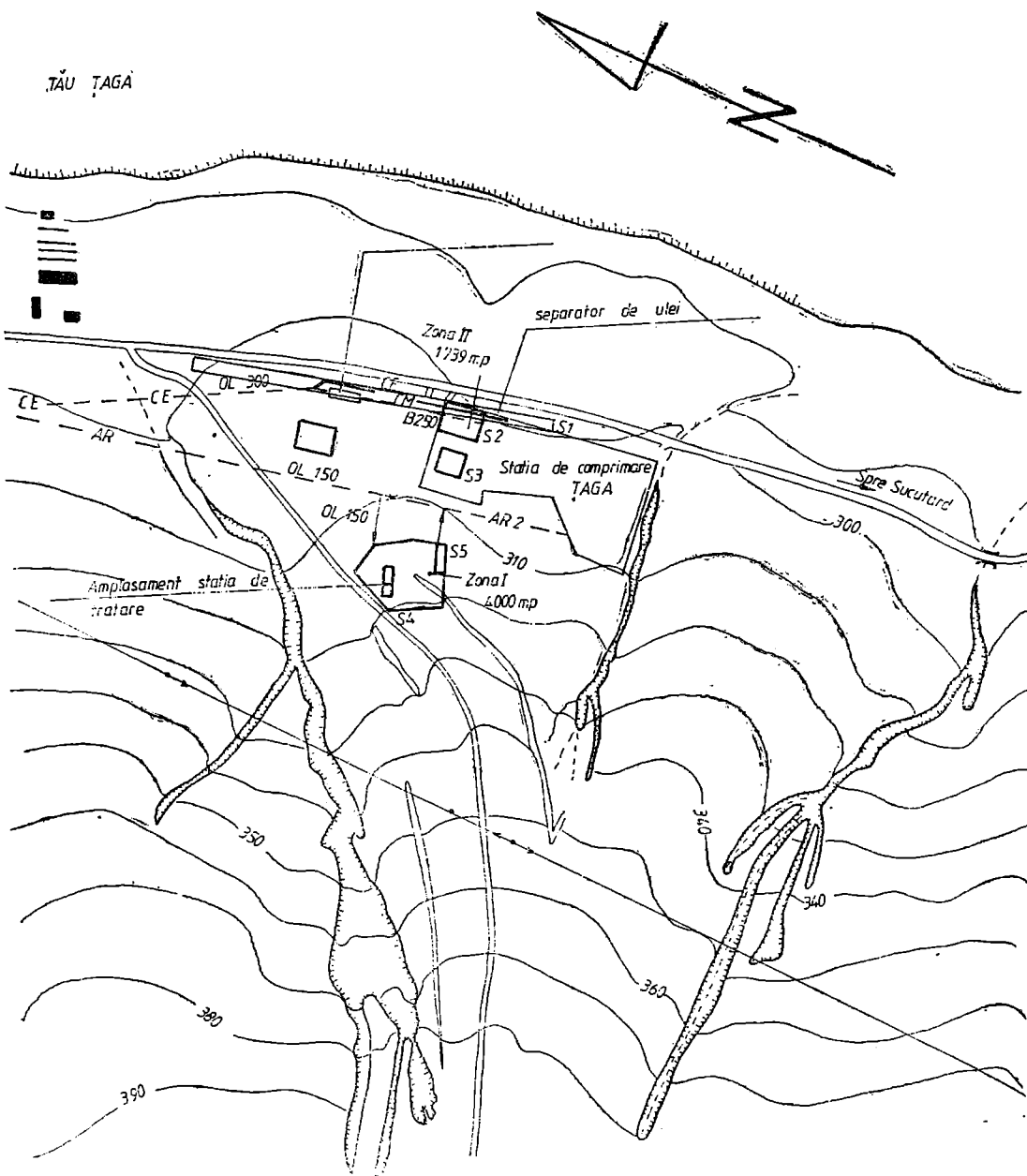
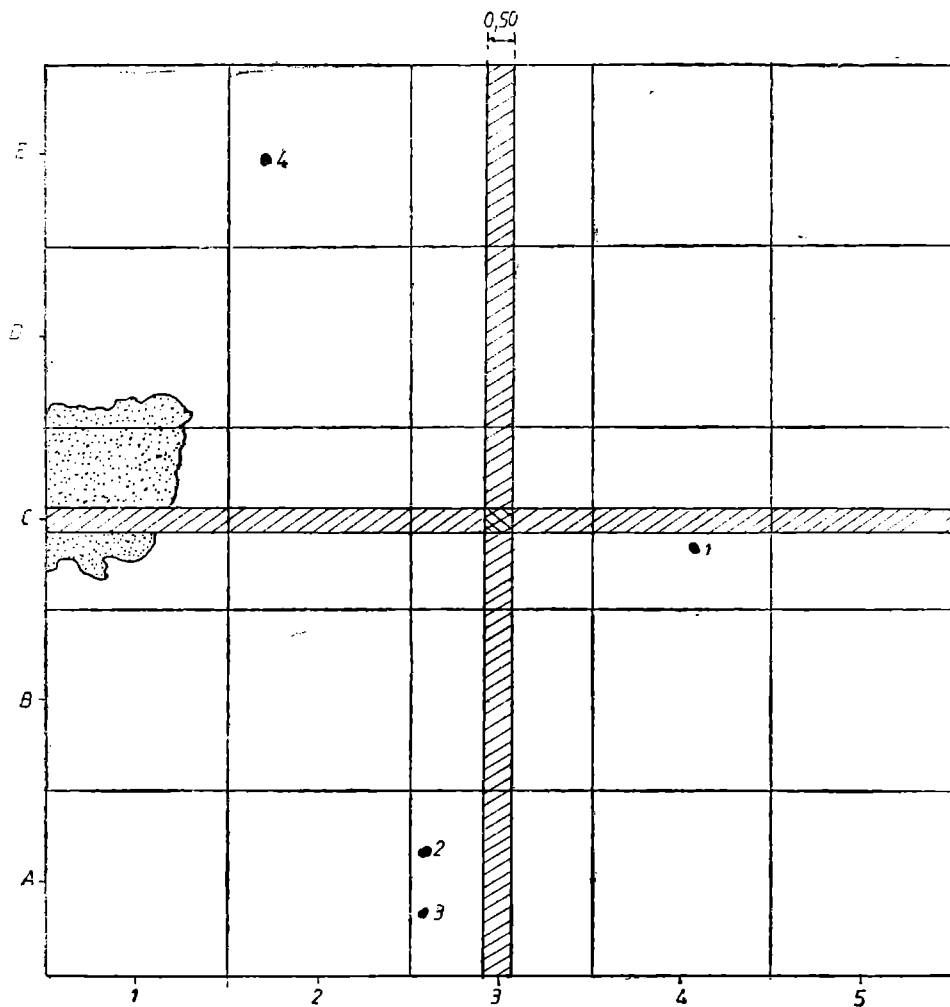

Fig. 2. Schița săpăturilor sistematice și de salvare.

Secțiunea 3

- 1 Idol nr 2 ●2 Idol nr 3 ●3 Cupă întregibilă ●4 Toartă cu simbol
●5 Idol zoomorf

Fig. 5. Plan S3, 0,50 m.

Fig. 6. Plan S4, 0,60-0,70 m.

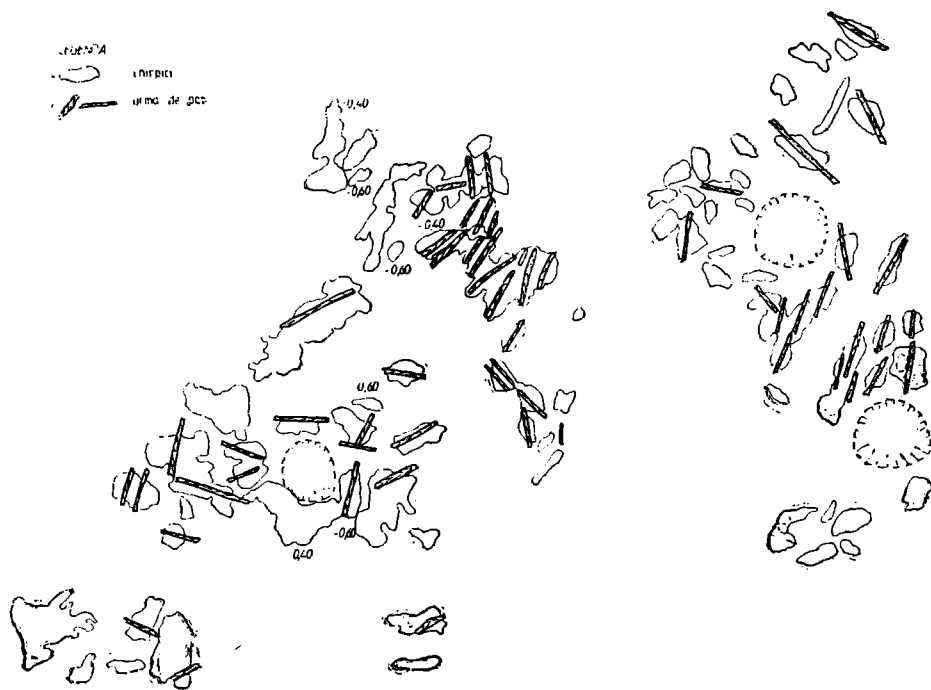

Fig. 7. Detaliu de la L15, 0,65–0,70 m.

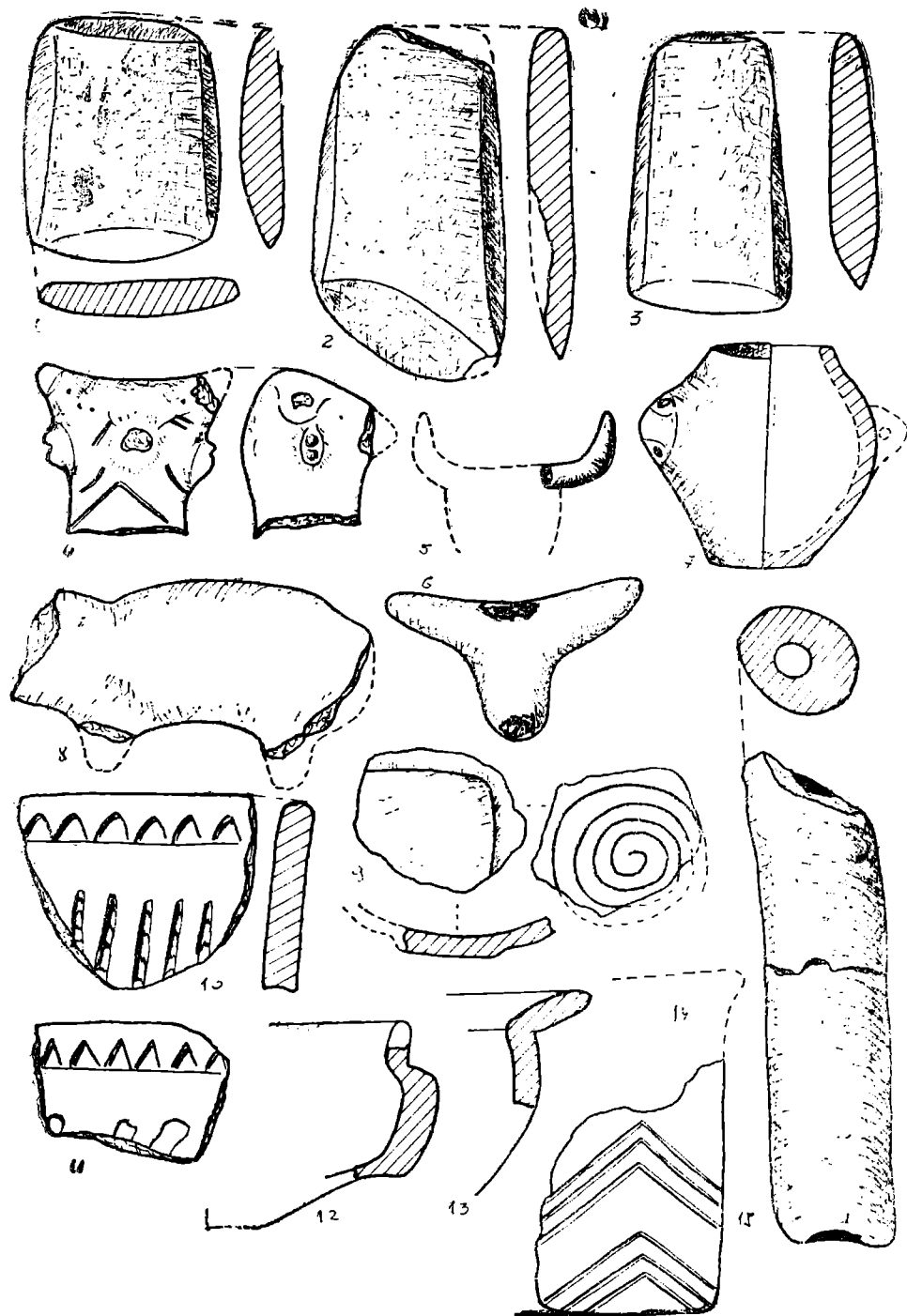

Fig. 8. Unelte de piatră, inventar special, plastica.

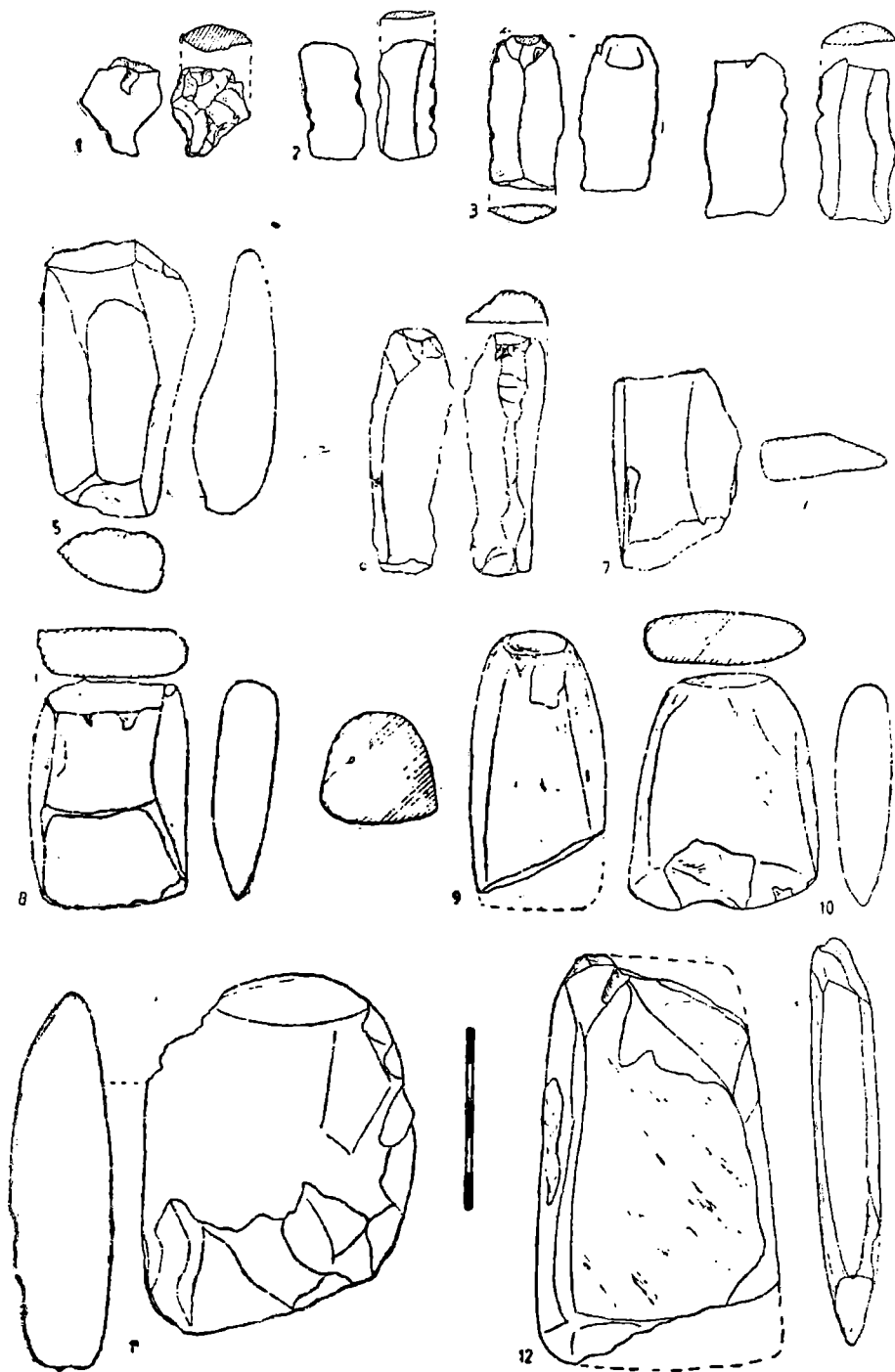

Fig. 9. Uelte de piatră șlefuită și silex.

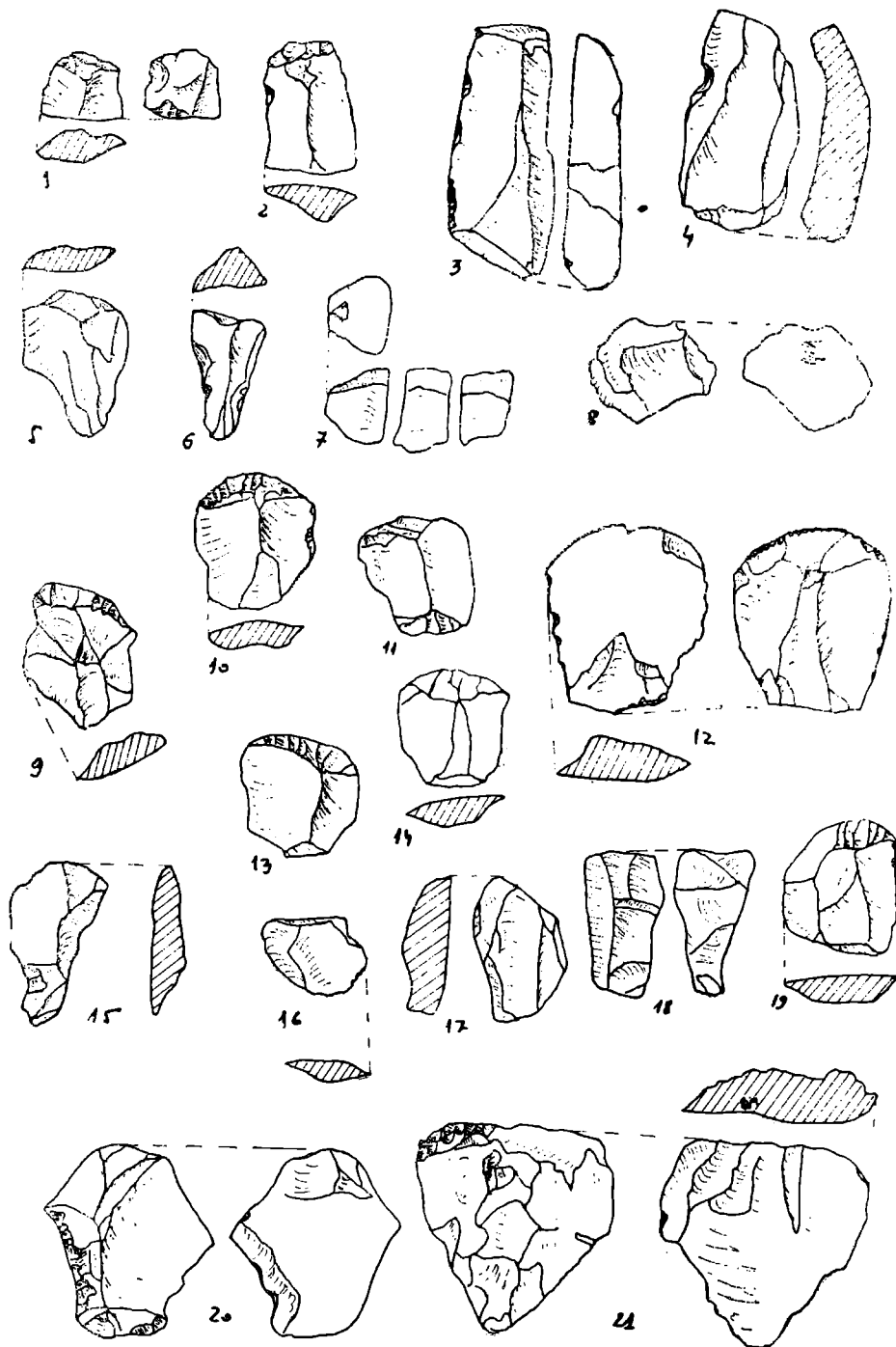
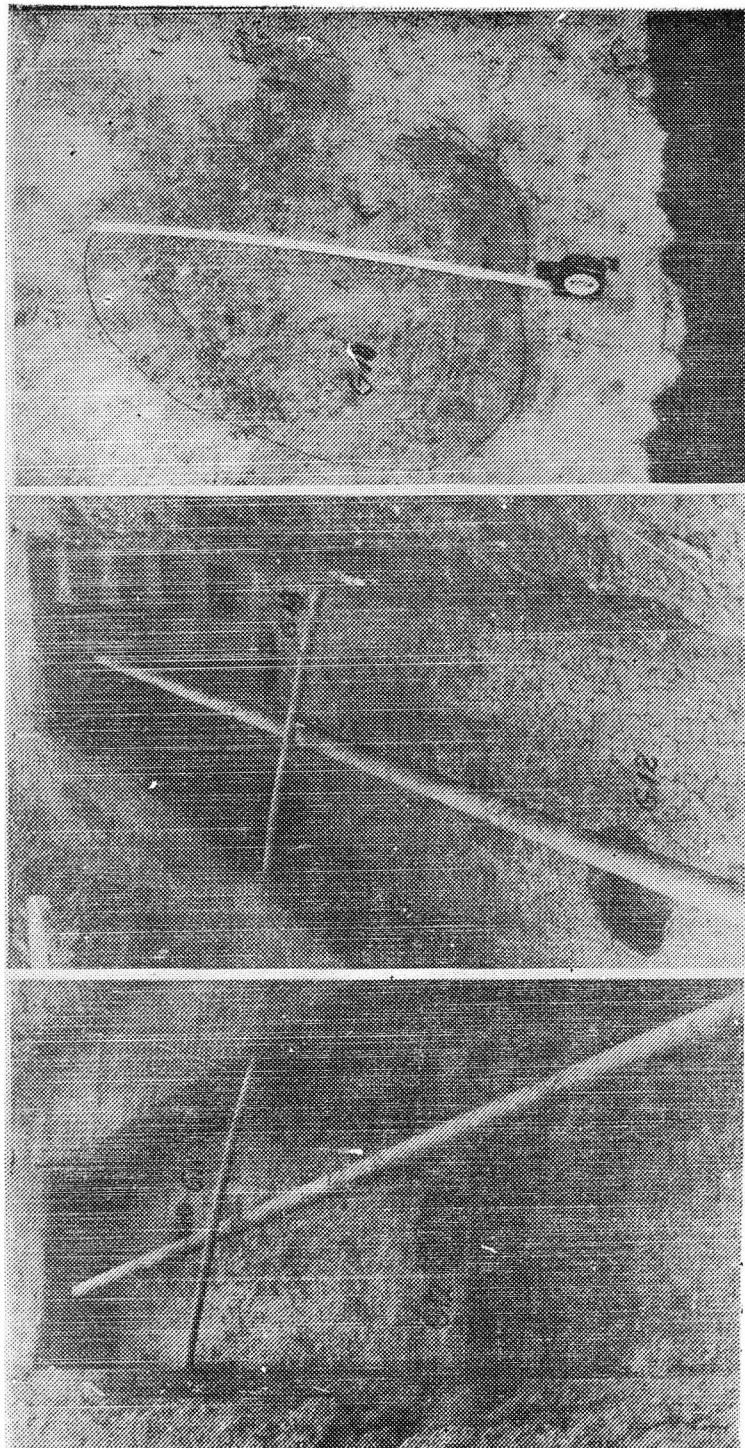

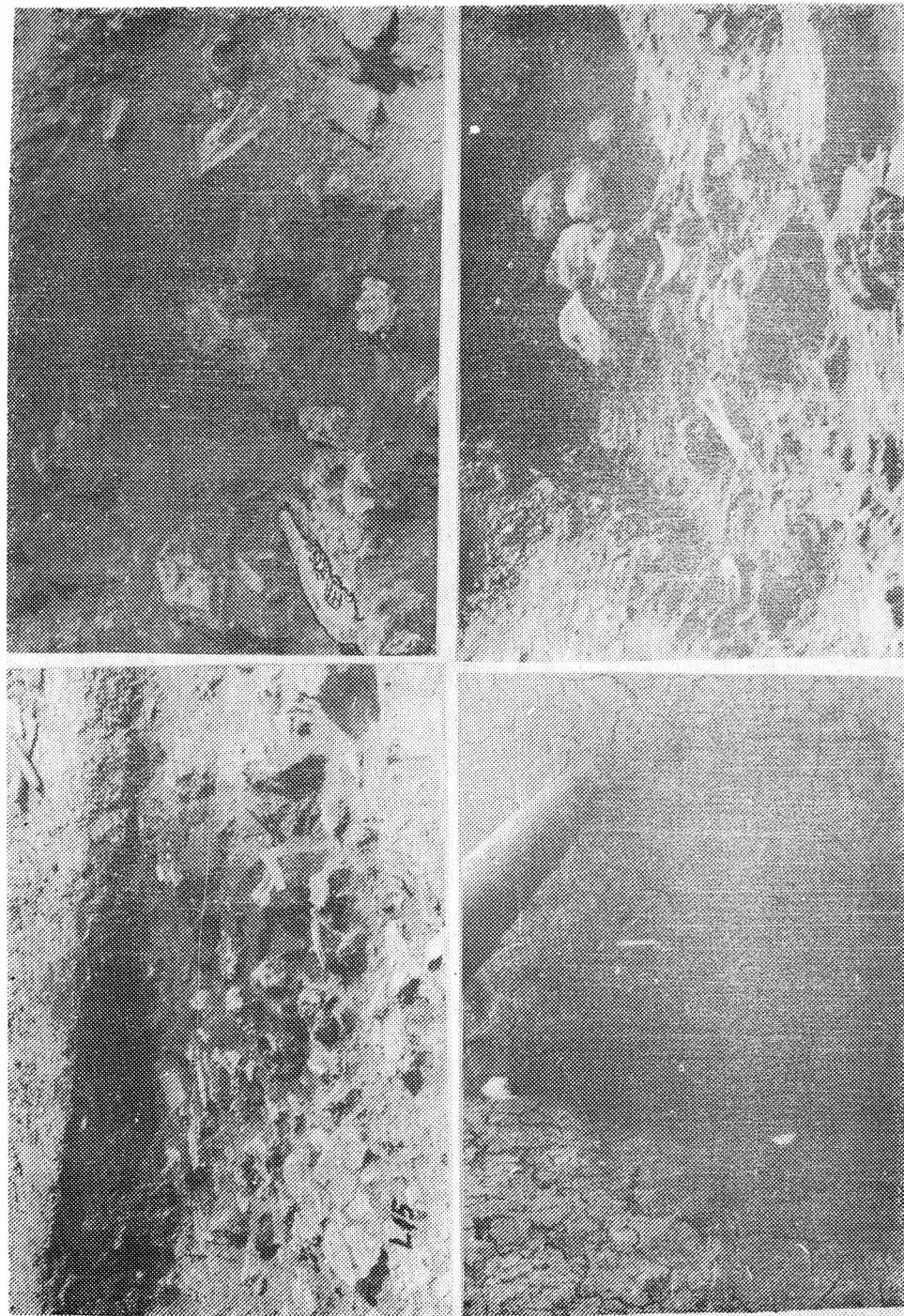
Fig. 10. Unelte de silex.

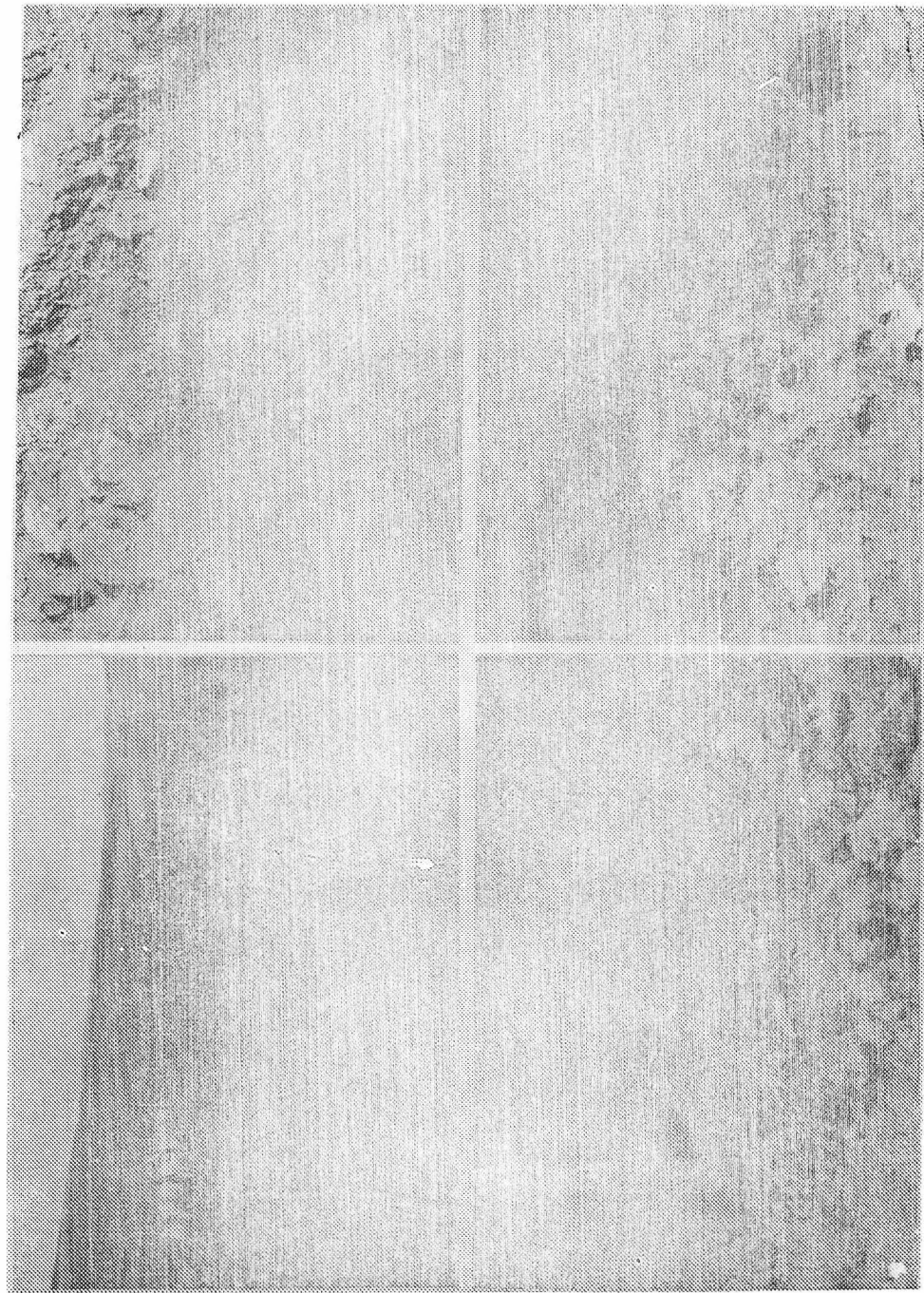
Pl. I. Tega, Sl, complexele: 1 = P1, P2; 2 = 3-4, 7; 3 = P5-P6; 4 = P9-P8.

Pl. II. Тага, S2, комплексе: 1 = G11—G12; 2 = G12—G13; 3 = G10.

Pl. III. Tags, S3, complexile: 1-2, 4 = L15; 3 = G14 in S2.

Pl. IV. Tagg, S3, L13.